

ETHNO-LORE XXIX.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
NÉPRAJZI KUTATÓINTÉZETÉNEK ÉVKÖNYVEI

Főszerkesztő: ORTUTAY GYULA
(NÉPI KULTÚRA – NÉPI TÁRSADALOM címmel)

- I. kötet – 1968. Szerkesztő: Diószegi Vilmos
II–III. kötet – 1969. Szerkesztő: Diószegi Vilmos
IV. kötet – 1970. Szerkesztő: Diószegi Vilmos
V–VI. kötet – 1971. Szerkesztő: Diószegi Vilmos
Összeállította: Kósa László
VII. kötet – 1973. Szerkesztő: Diószegi Vilmos
Összeállították: Istvánovits Márton és Kósa László
VIII. kötet – 1975. Szerkesztő: Kósa László
IX. kötet – 1977. Szerkesztő: Kósa László
X. kötet – 1977. Szerkesztő: Kósa László
XI–XII. kötet – 1980. Szerkesztő: Kósa László

Főszerkesztő: BODROGI TIBOR

- XIII. kötet – 1983. Szerkesztő: Kósa László
XIV. kötet – 1987. Szerkesztő: Kósa László
Technikai szerkesztő: Niedermüller Péter

Főszerkesztő: PALÁDI-KOVÁCS ATTILA

- XV. kötet – 1990. Szerkesztő: Niedermüller Péter
XVI. kötet – 1991. Szerkesztő: Niedermüller Péter és Sárkány Mihály
XVII. kötet – 1993. Szerkesztő: Szilágyi Miklós
XVIII. kötet – 1995. Szerkesztő: Szilágyi Miklós
XIX. kötet – 1998. Szerkesztő: Szilágyi Miklós
XX. kötet – 2001. Szerkesztő: Szilágyi Miklós
XXI. kötet – 2003. Szerkesztő: Vargyas Gábor

Főszerkesztő: HOPPÁL MIHÁLY

(ETHNO-LORE címmel)

- XXII. kötet – 2005. Szerkesztő: Vargyas Gábor
A szerkesztő munkatársa: Berta Péter
XXIII. kötet – 2006. Szerkesztő: Vargyas Gábor
A szerkesztő munkatársa: Berta Péter
XXIV. kötet – 2007. Szerkesztő: Vargyas Gábor és Berta Péter
XXV. kötet – 2008. Szerkesztő: Vargyas Gábor és Berta Péter
XXVI. kötet – 2009. Szerkesztő: Berta Péter

Főszerkesztő: BALOGH BALÁZS

- XXVII. – 2010. Szerkesztő: Berta Péter
XXVIII. – 2011. Szerkesztő: Ispán Ágota Lídia és Magyar Zoltán
XXIX. – 2012. Szerkesztő: Bati Anikó – Sárkány Mihály
A szerkesztő munkatársa: Vargha Katalin
(Kiadja az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont)

ETHNO-LORE

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
NÉPRAJZTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK ÉVKÖNYVE
XXIX.

FŐSZERKESZTŐ
BALOGH BALÁZS

SZERKESZTETTE
BÁTI ANIKÓ – SÁRKÁNY MIHÁLY
A szerkesztő munkatársa: VARGHA KATALIN

BUDAPEST, 2012

Megjelent a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával

ISSN 1787-9396

Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont
1014 Budapest, Országház u. 30.
www.etnologia.mta.hu

Első magyar nyelvű kiadás: 2012

© MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Budapest 2012

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a nyilvános előadás,
a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát,
az egyes fejezeteket illetően is.

A kiadásért felelős: az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont főigazgatója

Borítóterv: Kaszta Mónika
A borító Sántha István és Somfai Kara Dávid felvételei alapján készült
Fordítás és nyelvi lektorálás: Gulyás Judit
A tördelés Fancsek Krisztina munkája

A nyomdai munkálatokat a
Prime Rate Kft. végezte
Felelős vezető: Dr. Tomcsányi Péter

Budapest 2012
Printed in Hungary

TARTALOM

MODERNIZÁCIÓ, KULTURÁLIS BEIDEGZÖDÉSEK ÉS IDEOLÓGIÁK

(Szerkesztette: Sárkány Mihály)

SÁRKÁNY MIHÁLY Bevezetés	11
DYEKISS VIRÁG A környezet értelmezésének hagyományos módja az avami nganaszoknál	19
MÉSZÁROS CSABA A környezetérzékelés változásai Szibériában az állami modernizációs törekvések tükrében. Jakutia példája	35
SAFONOVA TATIANA – SÁNTHA ISTVÁN A modernizáció elemei a kelet-szibériai evenkik kultúrájában	63
HOPPÁL MIHÁLY A mandzsu sámánság megújulása	91
SOMFAI KARA DÁVID Iszlám és népi iszlám. Kirgiz modernizációs konfliktusok	111
SZILÁGYI ZSOLT Nomád ideológia továbbélése Mongóliában, a 21. században	123
SZ. KRISTÓF ILDIKÓ Tárgyak, szövegek és a „benszülöttek nézőpontja(i)”: kulturális ideológiák és/vagy posztkoloniális újraértelmezések az amerikai indiánok – és kutatóik – körében	137
VARGYAS GÁBOR Régi-új értékek, új kontextusok. Egy hegyi törzs, a brúk, a vietnami háborúban	161
BERTA PÉTER Tulajdonlái verseny, üzleti etika és konfliktuskezelés. Egy gábor roma presztízstárgy posztszocialista életrajza: 1992–2012	187

FOLKLÓR ÉS TÖRTÉNETI ETNOGRÁFIA

(Szerkesztette: Báti Anikó – Vargha Katalin)

VARGHA KATALIN

Eredeti népmesék és szóbeli rejtvények? Találósok Merényi László és Arany László mesegyűjteményeiben 239

DOMOKOS MARIANN

Gyulai Pál folklórgyűjtése és meseköltészete 281

HÁLA JÓZSEF – MAGYAR ZOLTÁN

Az oltatlan mésszel elpusztított sárkány. Egy alsórákosi monda népi hagyományköre 313

IANCU LAURA

Isten és az ördögök. A természetfeletti jó és rossz egy moldvai katolikus közösség vallásában 343

TOMISA ILONA

A reformáció hatása a 16–17. századi egyházi források tükrében 369

DEÁK ÉVA

Ruhaanyagok az erdélyi országgyűlés árszabásaiban Bethlen Gábor uralkodása idején 381

**A KUTATÓINTÉZET MUNKATÁRSAI ÁLTAL ÍRT VAGY
SZERKESZTETT, 2011-BEN MEGJELENT KÖNYVEK** 401

TABLE OF CONTENTS

MODERNISATION, CULTURAL PATTERNS AND IDEOLOGIES (Edited by Mihály Sárkány)

MIHÁLY SÁRKÁNY Introduction	11
VIRÁG DYEKISS Traditional interpretation of cultural landscape among the Avam-Nganasan	19
CSABA MÉSZÁROS Changes of environmental perception in Siberia in light of state modernisation efforts. The case of Yakutia	35
TATIANA SAFONOVA – ISTVÁN SÁNTHA The place of elements of modernisation in the Evenki culture in East Siberia	63
MIHÁLY HOPPÁL The rebirth of Manchu Shamanhood	91
DÁVID SOMFAI KARA ‘Official’ Islam and ‘popular’ Islam. Kirghiz conflicts of modernisation	111
ZSOLT SZILÁGYI The continuity of nomadic tradition in Mongolia in the 21 st century	123
ILDIKÓ SZ. KRISTÓF Objects, texts and the „indigenous point(s) of view”: cultural ideologies and/or postcolonial reinterpretations among the American Indians – and their researchers	137
GÁBOR VARGYAS Old values – new contexts. The Bru in the Vietnamese war	161
PÉTER BERTA Proprietary contest, business ethics and conflict management. The post-socialist biography of a Gabor Roma prestige object: 1992–2012	187

FOLKLORE AND HISTORICAL ETHNOGRAPHY

(Edited by Anikó Báti and Katalin Vargha)

KATALIN VARGHA

A comparative analysis of riddles of mid-19th century Hungarian
folktale collections 239

MARIANN DOMOKOS

The folklore collection of Pál Gyulai and his versified tales 281

JÓZSEF HÁLA – ZOLTÁN MAGYAR

The dragon killed with unslaked lime. A legend in the folk
traditions of Racoş 313

LAURA IANCU

God and devils. The supernatural good and evil in the religion
of a Roman Catholic community in Moldavia 343

ILONA TOMISA

The impact of Calvinism on the basis of 16th–17th century
ecclesiastical sources 369

ÉVA DEÁK

Textiles in price limitations of the Transylvanian diet in the first
decades of the 17th century 381

**BOOKS PUBLISHED IN 2011 WRITTEN OR EDITED BY THE
RESEARCHERS OF THE INSTITUTE OF ETHNOLOGY
OF THE HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES**

401